

מתוך : חוות דעת של מבקר המדינה [2008] : יישום החלטות הממשלה באשר לעליית בני הפלשמורה

פרק ראשון: אירועים עיקריים בתהליך העלאת הפלשמורה עד פברואר 2003 - סקירה

1. ביוני 1991 התקיים דיון ראשון בנושא הפלשמורה בלשכת ראש הממשלה. בעקבות הדיון האמור מינה ראש הממשלה דאז, יצחק שמיר, ביולי 1991 ועדה לעניין הפלשמורה, בראשות מזכיר הממשלה דאז אליקים רובינשטיין (ועדת רובינשטיין), כדי להמליץ על הגישה הראויה לטיפול בנושא. דוח הוועדה לעניין הפלשמורה הוגש באוגוסט 1991 לראש הממשלה.

הוועדה הגדירה בדוח את הבעייתיות שבהעלאת בני הפלשמורה לישראל כלהלן:

"על ההיקף המספרי של הפלשמורה, מעבר לאותה קבוצה הנמצאת באדיס אבבה, יש דעות חלוקות. רבים נוקבים במספר עד 12,000 או אולי 15,000 איש נוספים בלבד, ויש הטוענים כי המספרים הרבה יותר גדולים... כמה עשרות אלפים עד כמה מאות אלפים... קשרי המשפחות הם מסועפים ורחבים ועל פי קריטריונים של קרבה משפחתית או איחוד משפחות יגדל המעגל לממדים גדולים ביותר. זאת מה גם שייתכנו פרטים וגם קבוצות שינצלו את ההזדמנות ליציאה מאתיופיה אם הדבר יתאפשר, בתואנות שווא של שיוך ל'ביתא ישראל'⁴."

2. בספטמבר 1992 החליטה ועדת שרים בראשות שר העלייה והקליטה, יאיר צבן, להעלות לישראל את בני הפלשמורה השוהים במתחם באדיס אבבה מנימוקים הומניטריים של איחוד משפחות. ההחלטה הוגדרה מבצע מיוחד שלא על פי חוק השבות אלא על פי חוק הכניסה לישראל⁵. ואכן, בשנת 1993 החלה עלייה של בני הפלשמורה לישראל בהיקף מצומצם.

3. ביוני 1997 החליטה ועדת שרים בראשות שר הקליטה נתן שרנסקי לסגור את המתחם באדיס אבבה בתוך שנה ולהביא לישראל את יושביו, כ- 4,000 מבני הפלשמורה. מסוף שנת 1997 עד יוני 1998 הגיעו לישראל כ- 3,500 מבני הפלשמורה שהמתינו במתחם, אולם המתחם התמלא מחדש.

4. בדצמבר 1999 התפרסמו תוצאות של מעין מפקד אוכלוסין בקרב בני הפלשמורה שניהל צוות לא ממשלתי בראשות מר דוד אפרתי, לשעבר ראש

4 הוועדה לעניין הפלשמורה, דין וחשבון, 1991.

5 ועדת צבן החליטה כי חוק השבות אינו חל על בני הפלשמורה שהמירו את דתם בעבר, וכי אין לראות בבני הפלשמורה אנוסים, משום שרובם המירו את דתם מרצון. לפיכך שני מסלולי השבות - הראשי והמשני - מכוח זכות אבות היו סגורים לפניהם.